

Az alábbi listát a Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport (GYEM; gyuloletelen.hu) készítette sértetti képviselőként szerzett tapasztalatok és a nemzetközi szakirodalom alapján. A lista összeállítása során széleskörű konzultációt folytattunk jogalkalmazó szervekkel, kutatókkal, minisztériumok képviselőivel, akiknek meglátásait a jelen anyagba beépítettük.

Az indikátorlista az előítéletes indítékkal elkövetett, ún. gyűlölet-bűncselekmények büntetőeljárársban való felismerésében és megítélésében nyújt segítséget a hatóságok számára. A Büntető Törvénykönyv és a joggyakorlat értelmében a jogalkalmazóknak **valamennyi bűncselekmény esetén mérlegelniük kell** az előítéletes indíték esetleges jelenlétét. Az előítéletes indíték a közösség tagja elleni erőszak bűntette (Btk. 216. §) esetében *önálló tényállási elem*, amely hiányában a bűncselekmény nem állapítható meg. Bizonyos bűncselekmények esetében (pl. emberölés [Btk.160.§], súlyos testi sértés [Btk. 164.§]) az *aljas indokból elkövetés minősített esetét* kell megállapítani. További bűncselekmények esetében (pl. zaklatás [Btk. 222. §]), az előítéletes indítékot *súlyosító körülményként* (BK 56/2007) kell figyelembe venni.

Az előítélet-indikátorok olyan **objektív tények vagy körülmények**, amelyekből arra következtethetünk, hogy egy bűncselekményt részben vagy teljes mértékben előítéletes indítékból követte el. Az indikátorok ugyan **önmagukban nem bizonyítják** az előítélet indítékot, ugyanakkor már **egyetlen indikátor jelenléte is megköveteli**, hogy a nyomozás az esetleges előítéletes indítékre is kiterjedjen. Ha valamelyik indikátor nincs jelen, az nem jelenti azt, hogy az előítéletes indíték kizárható.

Az indikátorok között vannak olyanok (1., 2., 3., 4., 6., 7., 8., 9.), amelyeket már a bűncselekmény **helyszínén intézkedő járőröknek, körzeti megbízottaknak** kell felmérniük, dokumentálniuk. Ezeket a listában kiemeltük. Fontos, hogy a rendőr jelentésébe ezeket az indikátorokat, a kapcsolódó tényeket minél részletesebben és tényszerűbben, szöveghűen rögzítse.

Az indikátorok hasznos eszközt jelentenek **a nyomozati cselekmények megtervezése** során is: ha felmerül az előítéletes indíték gyanúja, **valamennyi indikátort fel kell tárn**i, **dokumentálni**, és a vádemelési indítványban és a vádiratban szerepeltetni, így megkönnyítve az ügyészség, illetve bíróság munkáját a motiváció bizonyítására.

Az alábbi indikátorlista az egyes indikátorokat „erősségük” szerinti sorrendben tünteti fel. Az indikátorok a cselekmény jellemzőinek széles körét ölelik fel: megtalálhatók közöttük a bűncselekmény alanyához (2., 5., 6., 11.); a passzív alanyhoz köthető (1., 4.); az elkövető és a sértett közötti viszonyra vonatkozó (3., 9.) és az elkövetés objektív körülményeire vonatkozó (7., 8., 10.) indikátorok is.

<p>1. A sértett vagy más tanú észlelése, véleménye</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>Alapvető jelentőségű, ha a cselekményt közvetlenül észlelő személy a támadást előítéletes indítékú cselekményként érzékelte, értelmezte. Ugyanakkor az a tény, hogy a sértett vagy más tanú a cselekményt nem előítéletes indítékúként élte meg, nem döntő jelentőségű. Ennek oka lehet az, hogy a sértett szégyent érez a cselekményt kiváltó csoport-hovatartozása miatt (pl. meleg vagy leszbikus sértett, aki szexuális irányultságát nem vállalta fel nyilvánosan), vagy, hogy tudat alatt a cselekmény pszichikai hatását próbálja csökkenteni azzal, hogy bagatellizálja az ügyet (pl. azt állítja, hogy „beszólása”, nem pedig cigánysága miatt verték meg). A sértett és más tanúk észlelése, véleménye eltérhet, ezért valamennyi álláspontot fel kell tárni és dokumentálni kell.</p>
<p>2. Az elkövető megjelenése, megnyilvánulása a cselekménnyel összefüggésben</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>A gyűlölet-bűncselekményeknek gyakran célja, hogy „üzenjenek”, hogy az elkövető megfélemlítse, megalázza a sértettet és rajta keresztül azt a csoportot, amelyhez védett tulajdonsága (pl. zsidó, fekete bőrű) alapján tartozik. Ezért az elkövető gyakran egyértelművé teszi, hogy a cselekményre miért került sor. Ilyen megnyilvánulás lehet a sértett közösséghez való tartozásának nevesítése, különösen a közösség megnevezésére elterjedt sértő kifejezés (pl. „buzi”, „nigger”), vagy a közösség nevéhez kapcsolt sértő jelző használata (pl. „büdös cigány”); vagy utalás arra, hogy a sértettnek és közösségének nincs helye az adott környéken, településen vagy az országban (pl. „go back to Africa”). A megnyilvánulás a közösségre utaló gesztus (pl. náci karlendítés) vagy akár írott megnyilvánulás (pl. falfirka a helyszínen vagy a sértett házán, rajz a sértett testén) formáját is öltheti. Ehhez hasonlóan az elkövető megjelenése (pl. szélsőséges szervezetek egyenruhája, fehér cipőfűzős bakancs) is az előítéletes indítékre utalhat.</p>
<p>3. Az elkövető és a sértett közötti vélt vagy valós csoportkülönbség</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>Bár önmagában ritkán elégséges, fontos jelzés lehet, ha az elkövető és az áldozat faji, etnikai, vallási, nemzeti hovatartozása, szexuális irányultsága, nemi identitása, fogyatékosága vagy más – az adott társadalmi kontextusban jelentőséggel bíró – tulajdonsága eltér. A sértett jellemzően gyengébb, védtelenebb. Fontos, hogy előítéletes indítékúnak minősülhet a cselekmény, ha az áldozat ténylegesen nem, csak az elkövető észlelése szerint tartozik az adott védett csoporthoz (vélt csoport-hovatartozás; pl. feminin viselkedése miatt meglegnek véli a heteroszexuális sértettet). Az ügyészi gyakorlat szerint akkor is gyűlölet-bűncselekményről beszélünk, ha a sértett egy védett csoport érdekében lép fel (segítőként, civil szervezet munkatársaként), vagy a csoporthoz tartozó személy környezetének tagja (családtag, barát).</p>

<p>4. A sértett megjelenése, viselkedése</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>A sértett kiválasztására gyakran az alapján kerül sor, hogy megjelenése a társadalomban széles körben elterjedt sztereotípiákhoz illeszkedik (pl. sötét bőrszín vagy más antropológiai vonás; ruházat; a másik nemre jellemző [rövid/hosszú] hajviselet). Előfordulhat, hogy a sértett magatartása utal valamely védett csoporthoz tartozására (pl. azonos nemű személyhez fűződő viszony nyilvános kifejezése; feminin gesztusok; idegen nyelv használata vagy egyes csoportokra jellemző sajátos nyelvhasználat, akcentus; a közösséget népszerűsítő rendezvényen, kulturális eseményen, tüntetésen való részvétel).</p>
<p>5. Az elkövető előítéletes beállítottsága</p>	<p>Az elkövető indítékára következtethetünk az elkövető általános előítéletes beállítottságából, amelyre nem csak a támadás alatti vagy azt közvetlenül megelőző, követő megnyilatkozások utalhatnak, hanem az elkövető egyéb, az adott közösséggel kapcsolatos viszonyulása (pl. írott és szóbeli szövegek, rajzok, általa olvasott könyvek, hallgatott zenék, látogatott rendezvények, baráti kör, gyűlöletcsoportbeli tagság, szimpatizálás ilyen csoportokkal) is. Ezek sok esetben csak az elkövető környezetének, háttérének részletesebb megismerése révén (környezettanulmány, szakértői vélemény, közösségi média profilok elemzése) tárhatóak fel.</p>
<p>6. Szervezett gyűlöletcsoportok részvétele</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>A cselekmény elkövetésében olykor szervezett gyűlöletcsoport (pl. Betyársereg, Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom) vesz részt. Erre utalhat az elkövető megjelenése (pl. ruházat, hajviselet, tetoválások); viselkedése (pl. sajátos üdvözlési formák, jelmondatok); a csoport helyszínen megjelenő szimbólumai. Elképzelhető, hogy a cselekményt a csoport készíti elő (pl. toborzás internetes oldalon) vagy azt utólag magára vállalja.</p>
<p>7. Helyszín</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>Ha egy helyszín kapcsolatba hozható egy közösséggel, elképzelhető, hogy az elkövető azért kereste fel a helyszínt, hogy az adott közösséghez tartozó személlyel találkozzon. Ilyen helyszín lehet pl. a közösség tagjai által rendszeresen látogatott kulturális intézmény vagy szórakozóhely; a közösség rendezvényének helyszíne; a közösség érdekében dolgozó civil szervezet irodája; vallási közösség temetője, imahelye; egy település vagy egy település azon része, amelyet a közvélemény a közösséggel kapcsol össze, vagy a közösség számára jelentőséggel bíró egyéb helyszín (pl. emlékmű, szobor). Gyűlöletcsoport részvételére, illetve az elkövetők előítéletességére utalhat, ha a helyszín közelében ilyen csoport által gyakran látogatott hely vagy esemény található. Fontos jelzés lehet, ha a területen korábban is követtek el gyűlölet-bűncselekményt.</p>
<p>8. Időpont</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>Egy közösség számára jelentős esemény időpontja felerősítheti az elkövetőnek a közösséggel szembeni ellenérzéseit, illetve az esemény, ünnep lehetőséget biztosít az elkövetőnek az adott közösséghez tartozó személyekkel való találkozásra. Ilyen jelentőséggel bíró időpont lehet pl. egy vallási vagy nemzeti ünnep; a közösség széles körben ismert rendezvényének, tüntetésének időpontja.</p>
<p>9. Az erőszak mértéke, módja, eszköze</p> <p>A helyszínen intézkedő rendőrnek fel kell tárnia, dokumentálnia kell ezt az indikátort!</p>	<p>Mivel a gyűlölet-bűncselekmények célja gyakran a sértett, illetve közösségének megalázása, lealacsonyítása, előfordul, hogy az erőszak, illetve a kár mértéke kifejezetten súlyos, olykor az elkövető kegyetlen, embertelen bánásmódot alkalmaz (pl. romagyilkosságok). Az elkövetés tipikus módja, eszköze is jelezheti az előítélet motívumot (pl. alvó hajléktalan ember levizelése, használati tárgyainak felgyújtása, pajeszhúzás; szimbolikus jelentőségű tárgyak [állati testrészek, ürülék]; veszélyes, tipikusan bántalmazásra használt eszközök [baseball-ütő, fokos, vipera] alkalmazása).</p>
<p>10. Nyilvánosság</p>	<p>Mivel a gyűlölet-bűncselekményeknek gyakran célja, hogy a sértett közössége számára üzenjenek, a támadások sokszor nagy nyilvánosság előtt zajlanak; a cselekményről fényképet vagy videofelvételt készítenek, ezeket az interneten, közösségi oldalakon megosztják; előfordul, hogy az elkövető a támadásról dicsekszik társainak vagy közösségi oldalakon.</p>
<p>11. Más indíték hiánya</p>	<p>Ha a cselekmény háttérében más indíték (pl. nyereségvágy, vélt vagy valós korábbi konfliktus) nem azonosítható, az előítéletes elkövetésre utalhat. Más indíték (vegyes motívum) esetén is megállapítható a gyűlölet-bűncselekmény, ha az előítéletes indíték meghatározó, hangsúlyos.</p>

GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK ELLENI MUNKACSOPORT